

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

:: Izhaja vsak ponedeljek zjutraj. ::

Celoletna na-
ročnina 120 K,
mesečna 10 „
Posamezne
številke se ra-
čunije po 2 K.
Inserati
se računajo:
pol str. 800 K,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 1 K.

Najnovejše.

Politični položaj.

Beograd, 15. maja. Politični položaj se po glasovanju o ustavnem načrtu ni prav nič izpremenil. Vlada ve, da je bila večina, katero je dobila, samo slučajna in zato domnevajo, da bo Pašić takoj po praznikih začel nova pogajanja z opozicijonci.

Beograd, 15. maja. Odhod hrvaških poslancev, ki pripadajo »Narodnemu klubu«, je napravil v političnih krogih mučen vtis. Zastopniki tujih držav zasledujejo potek dogodkov z veliko pozornostjo.

Beograd, 14. maja. V parlamentarnih krogih sodijo, da bo prišlo do zanimivih debat takoj v prvih sejah konstituantne po praznikih, ko bodo odločevali o nazivu države. Agitacija za naziv »Velika Srbija« silno raste.

Vesti iz Zagreba.

Zagreb, 15. maja. V mestu vlada napeta nervoznost glede poteka konference zaupnikov Radičeve stranke. Vlada je ukrenila vse potrebno, da obdrži red in mir. Dohod ljudi iz okolice v mesto je razmeroma slab, ker je otežkočen. Doslej še ni prišlo do nikakega incidenta.

Zagreb, 15. maja. Jutri se sestane konferenca predsednikov organizacij Radičeve stranke. Kakor govore v dobro informiranih krogih, bo konferenca sklenila voditi legalni boj za ustavni načrt stranke, ki so ga njeni izvoljeni poslanci izgotovili na številnih in dolgotrajnih sejah.

Zagreb, 15. maja. Radičevci ne bodo šli v sedanjo konstituantno, kateri odreka zakonitost, ampak bodo počakali novih volitev. Te pričakujejo na spomlad prihodnjega leta.

Koroško vprašanje.

Dunaj, 14. maja. Z ozirom na poročila iz Beograda, glasom katerih bi nameraval vrhovni svet zaveznikov odrediti revizijo koroškega plebiscita zaradi nepravilnosti pri plebiscitu javlja avstrijska uradna »Politische Korrespondenz«, da ne bo prišlo do revizije, češ da v st. gemainski mirovni pogodbi taka revizija ni predvidena in da je rezultat glasovanja že priznan kot končnoveljav. Vrhovnemu svetu je znano, da se je glasovanje vršilo v popolnem redu pod strogo kontrolo antantnih delegatov.

Poljaki v Gor. Šleziji.

Rim, 14. maja. Italijansko časopisje piše o dogodkih v Gornji Šleziji silno ostro proti poljski vladi. »Giornale d'Italia« predlaga, naj italijanska in angleška vlada zahtevata takojšnjo odstranitev francoskih čet iz Šlezije. Italija se dalje ne sme zadovoljiti samo s platoničnim izrazom obžalovanja nad smrtjo italijanskih vojakov, ampak mora zahtevati tudi visoko denarno odškodnino. Laška vlada je baje že poslala poljski vladi noto, v kateri zahteva plačilo 15 milijonov lir.

Varšava, 14. maja. Vsi listi soglašajo v tem, da bodo dobili Poljaki Šlezijo do reke Odre.

Dnevne vesti.

(Vodja komunistov) v ljubljanskem občinskem svetu g. Vencajz je izstopil iz komunistične stranke, ker je železniški uradnik državne železnice. On je starejši gospod in oče peterih otrok.

(Češki pevci) so včeraj predpoldne odšli iz Ljubljane v Zagreb. Na ljubljanskem kolodvoru se je od njih poslovila ogromna množica sveta. Kakor javljajo iz Zagreba, so bili češki pevci v Zagrebu sijajno sprejeti.

(Naziv naše države) naj ne bo Jugoslavija, ampak Srbija. Tako je sklenil novi občinski svet v Kranju. Kakor čujemo, bo g. prof. Marinko, ki je stavil tozadevni predlog, predložen g. ministru prosvete v odlikovanje ali vsaj znatno napredovanje.

Trgovske vesti.

(Žitne cene) kažejo vsled povoljnih izgledov na dobro letino padajočo tendenco.

Važna izjava o centralistični ustavi.

Razgovor z gospodom Stojanom Protičem.

Gospod Stojan M. Protič, bivši ministrski predsednik, je bil tako ljubeznjiv, da mi je v svojem zasebnem stanovanju v Beogradu, ulica kneza Mihajlova (9. t. m.), podal nekaj svojih misli o našem ustavnem vprašanju. Stojan M. Protič je gotovo najjasnejša državniška glava v Srbiji, mož širokega obzorja in globoke izobrazbe. Kar ga prav posebno diči je to, da s svojimi političnimi principi ne dela kompromisov. Znano je njegovo načelno stališče o prisegi v konstituenti, ki jo je odlonil, čeprav je bil šef radikalne stranke, katere je bila in je še danes v vladi. Prepričano mu je torej udejstvovati se v konstituenti. Mandata mu doslej še niso ukinili, poskusili so to storiti demokrati, doslej še brez uspeha. Stojan M. Protič je še trden mož, ki se še ne misli odtegniti političnim borbam. Ne pozna se mu, da je predsedal dolge ječe v srbski nekdanji kraljevini v dolgoletnih ustavnih borbah vodil velike boje za demokracijo in upravo ljudstva. Njegove misli poskušam tu napisati kolikor mi je mogoče jasno, točno in kratko.

Jaz za svojo osebo polagam večjo važnost na ime »samouprava« kot pa »avtonomija«, ker mislim, da morem tako točneje izraziti svoje misli o tem važnem vprašanju. V Srbiji smo se do ustave iz l. 1888, pri kateri sem jaz sam mnogo sodeloval, borili predvsem za samoupravo našega ljudstva. Ravnotako pri ustavi iz l. 1901 in njeni reviziji iz l. 1903. Ako hočemo imeti kdaj dobre parlamentarce in dobre upravniške javnega premoženja, moramo dati ljudstvu tudi priliko, da se v teh rečeh izvežba in vzgoji. Tako delajo na Angleškem, kjer je doma prava demokracija in res parlamentarno vladanje. Zaradi široke samouprave ljudstva je postala Angleška na znotraj in na zunan tako močna in silna država; zato je tam ljudstvo z državo zadovoljno in jo čuva. Demokracije in parlamentarnega vladanja se moremo učiti le od Angležev, ne od Francozov ali Nemcev, kjer demokracija še ni dovolj pronicnila v ljudsko dušo.

Ljudstvo naj bi se tudi pri nas upravljalo samo v samoupravnih korporacijah, ki jih naj bo kar največ. Za tem ciljem smo šli tudi v Srbiji pri vseh ustavnih bojih. Res je, da pri tem nismo pozabili spraviti srbskega ljudstva kolikor le mogoče skupaj v eno enoto. Bili smo v nekem pogledu tudi centralisti. To težnjo pa nam ni narekovala naša notranja potreba, temveč zunanji položaj naše tedanje države. Na eni strani so nas namreč ogrožali Turki, na drugi pa Avstro-Ogrska monarhija. Naš srbski centralizem je bil tudi lahko izvedljiv. Naše srbsko ljudstvo je predvsem kmetско ljudstvo, brez velikih medsebojnih gospodarskih in drugačnih razlik. Poleg tega smo bili majhni, komaj 4 milijone duš je štela tedaj naša država.

Danes je položaj naše države vse drugačen. Državno prebivalstvo je poskočilo na 12 milijonov. Poleg tega je nova država sestavljena iz delov, ki so si zelo različni v vseh mogočih pogledih, v gospodarskem, socijalnem, kulturnem življenju. Tu pa mora biti centralizem, kakor ga hoče uveljaviti sedanja vladna večina, naravnost škodljiv, zato ker ne računa z danimi razmerami in hoče vpravljati in vladati vse te raznolike dele države po enem samem kopitu. Pa tudi s tehnične strani smatram centralizem za pogrešen. Kaj predpostavlja v tehničnem oziru centralistična uprava? Ona zahteva predvsem dobro izvežbano in strokovno na dovoljni višini stoječo birokracijo. Te pa mi nimamo. Še več. Mi nimamo niti predpogojev, da bi si mogli takšno potrebno nam birokracijo v do-

gledni dobi vzgojiti in izvežbati. Ne glede na vse to, pa je centralistično-birokratična državna uprava največja nevarnost, da pridemo v absolutizem. Z danes vidimo, kako spremljajo centralistična hotenja policijske odredbe, ki niso utemeljene niti v zakonu niti v potrebi. Birokratizem in centralizem zanikujeta že sama po sebi demokracijo in ljudsko samoupravljanje.

Sedanji vladni ustavni načrt je brezmiseln tudi v določbi, da predvidena okrožja ne smejo presegati 700.000 duš. Ta določba, ako jo že hočejo imeti, bi morala biti mnogo bolj elastična. Jaz mislim, da bi se moglo ugoditi vsem, ako bi se postavila tu minimalna in maksimalna mera. Kot minimalno mero bi vzeli recimo tri srbska okrožja, ki so po priliki majhna, kot maksimalno mero pa po tri županije, ki so prilično velike. Tako bi bilo Hrvatom v Banovini mogoče, da se organizirajo v treh velikih okrožjih (zagrebškem, varaždinskem in virovitiškem), Slovenija pa bi lahko ostala cela in nedeljena.

Kar se zakonodajne oblasti tiče, mislim, da mora imeti država eno samo zakonodajno oblast — osrednji parlament. Ta bi se moral voliti po demokratičnih načelih. Ker pa bi osrednji parlament težko vsemu ustrezal, bi odstopal (delegiral) del svoje oblasti okrožjem ali pokrajinam, kjer bi njihove skupščine, sabori, zbori ali kakor jih že hočemo imenovati, sklepale v okviru zakona in vodile administrativne posle. Tudi te skupščine bi morale biti voljene po načelih najširše demokracije. Mislim, da bi razven pravosodstva, — ki naj bi bilo za celo državo enotno — in pa vojske, lahko vse druge grane javne, državne uprave prepustili ljudstvu in njegovim skupščinam v teh pokrajinah. Tako bi se ljudstvu dala prilika, da se upravlja samo in vzgojuje v javnih poslih. Tako bi osrednji parlament svojo oblast sam po svoji volji odstopal pokrajinskim parlamentarnim pokrajinam, ne pa vladi sami, kakor hočejo to izvesti centralisti.

S tem bi se izognili še eni veliki nevarnosti, namreč tej, da bi bile pokrajine odvisne od političnih kombinacij v osrednjem parlamentu. Politična moč v posameznih pokrajinah bi bila neodvisna od političnih kombinacij v osrednji vladi odnosno v osrednjem parlamentu. S tem bi se doseglo tudi veliko večje zadovoljstvo v posameznih pokrajinah, ki so si danes medsebojno še tako zelo različne. Ker sem že pri tem, naj povem še, da nimam nobenih načelnih pomislekov proti ženski volilni pravici. Ta problem sicer še le dozoreva. Če je posamezna pokrajina že dovoljno politično razvita, da se more ženskam dati volilno pravico, naj jo dobe.

Sporazum s Hrvati in Slovenci je dosegljiv in je potreben. Jaz sam sem že o tem veliko premišljal in mislim, da do tega sporazuma mora priti. Toda bojim se, da do tega sedaj še ne pride, če bo vlada nadaljevala sedanjo pot. To sem povedal tudi nekaterim parlamentarcem, ker jaz, žal, ne morem v konstituantno zaradi tiste prisega... Brez sporazuma si ne morem misliti trajne ustave.

Iz tega vidite, da bi se dalo razpravljati o ustavnem predlogu Jugoslovanskega kluba, čeprav se mi zdi, da je izdelan nekako preveč po vzorcu bivše avstrijske pokrajinske uprave. Toda načelno mu ne oporekam, kakor moram n. pr. ustavnemu predlogu Narodnega kluba, ki je povsem federalističen. Srbijanci se itak boje, da bi se v pokrajinskih (okrožnih) skupščinah ne razvile kakšne centrifugalne sile. To je pravzaprav njihov glavni pomislek.

Vem tudi, da se širi srbofobstvo gori pri vas. To razumem. Sedanja centralistična uprava v nepoznanju razmer dela napake in ker prihaja vse iz Beograda — so naravno temu krivi Srbi. To je veliki greh naših centralistov nad državo in ljudstvom.

Sicer pa itak poznate moje osebno mnenje o naši ustavi. Bil sem tudi minister za konstituanto. Moji predniki mi niso zapustili skoro nič porabljivega. Izdelal sem svoj ustavni načrt po temeljitem premisleku. Temu načrtu in pa svojim novjšim publikacijam o tem vprašanju, nimam mnogo dodati. Odkrito pa povem, da se resno bojim, da bo centralistična ustava sprejeta in se bo potem poskušalo centralistični sistem izvesti, kar bo vzbudilo še več nejevolje med ljudstvom in še večje spore med Srbi, Hrvati in Slovenci. Državi bi bilo le v korist, ako bi prepustila izvrševanje okvirnih zakonov in večji del državne administracije pokrajinam ali okrožjem. Naši centralisti tega nočejo, temveč zahtevajo, da se pravice, ki jih ima edinole osrednji parlament, odstopajo celo vsakočasni vladi, kar ne nasprotuje le načelom demokracije, temveč bo ogrožalo tudi našo pravno varnost. *To vodi naravnost v reakcijo in v policijski režim, ki je škodljiv i državi i ljudstvu.*

A. Prepeluh.

Državna politika in avtonomija.

Del ljudi, ki prebiva na natančno omejenem ozemlju organiziran v državo, ne živi v moderni dobi sam za sebe in se ne more obdati z zloglasnim kitajskim zidom, ampak ima silno mnogo stikov s svojimi sosedmi, ki tudi žive organizirani v države na svojih natančno določenih ozemljih. Ti stiki s sosedi so potrebni s kulturnega stališča in iz gospodarskih ozirov. Kolikor več jih je in kolikor popolnejši in ožji postajajo, toliko bolj se izpopolnjuje organizacija človeške družbe sploh, toliko večji je napredek in toliko popolnejša kultura.

Kakor pa med posameznimi ljudmi niso samo dobri elementi, ampak tudi slabi, tako je med državami. Državne organizacije so človeško delo in obstoje iz ljudi, ki imajo poleg dobrih tudi slabe lastnosti in iz nižjih organizacij in interesnih skupin, ki imajo zopet svoje dobre in slabe lastnosti. Slabe človeške in družabne lastnosti so pa neprestano izvor konfliktov ne samo v eni državi med posameznimi ljudmi in skupinami ljudi, ampak tudi med skupinami ljudi, ki pripadajo različnim državam (državnim organizacijam). Da navedemo kratek zgled iz nedavne prošlosti. Anglija je država, Nemčija je država. V obeh državah žive močne trgovske interesne skupine. Med obema skupinama pride do spora, ki ga povzroča lakomnost, pohlep, gospodstvaželnost. Ker so obe skupine v obeh državah tako močne, da potegnejo za seboj tudi vse ostale, privede ta konflikt do oboroženega spopada, do vojske. Zmagovalec zadosti svoji pohlepnosti s tem, da vzame premagancu zemljo ali pa plodove njegovega dela v obliki vojne odškodnine. Predvsem mu vzame tisto zemljo, na kateri stanujejo ljudje, o katerih zmagovalec trdi, da so s staro državo nezadovoljni. Te ljudi zmagovalec „osvobodil“. Ali jih je res „osvobodil“ ali ne, to je druga stvar. Zato ponavljamo: tako trdi vedno zmagovalec.

Naravno je, da se vsaka v državi organizirana skupnost takih izgub boji, b. di si iz dobičarskih gospodarskih razlogov ali pa iz idejnih motivov (verska ali pa narodnostna skupnost). Zato ima vsaka država tendenco, da vsaj to ohrani, kar ima. To tendenco samoohrane ima vsak živ in tvoren organizem.

Sedaj pa nastane vprašanje: Kedaj ima država večjo odporno moč proti poželjivosti svojih sosedov, ali če je centralistično urejena ali pa če sloni na avtonomističnih načelih?

Premotrimo položaj naše mlade države. Ta država je plod vojske. Idejni razlogi so bili v prvi vrsti — ne edini — merodajni za njen nastanek. Ravno taki idejni razlogi, pravi ali pa namišljeni, so zopet razlogi za ostanke onih držav, od katerih so se sestavine naše države odkrhale, da hočejo izgubljeno dobiti nazaj. To svojo željo morajo seveda kakorkoli utemeljevati. Najnavadnejše utemeljevanje je pa nezadovoljnost odkrhnjenih delov (poleg drugih motivov, za katere moderna politična morala ni nikdar v zadregi).

Morebitna nezadovoljnost ali preteča nezadovoljnost, ki utegne postati nov vir mednarodnih zapletov, se da po našem mnenju mnogo lažje ozdraviti ali pa prepričati s tem, če se ljudem samim prepusti kolikor mogoče

velika mera samoodločevanja o svoji usodi. Kolikor večja je svoboda, toliko večji bo tudi čut odgovornosti, ker se nihče ne more v tem slučaju izgovarjati na drugega kakor na samega sebe. Tolika večja bo seveda tudi zadovoljnost z novimi razmerami, kajti če sam odločujem o sebi, kolikor modoče svobodno, gotovo ne bom odločeval proti sebi, ampak za sebe. Kolikor večja pa je zadovoljnost v državnih delih in državnih organizacijah, toliko močnejša je tudi državna celota. Če živim v skupnosti v kateri se mi dobro godi, v kateri sem zadovoljen in v kateri v veliki meri svobodno odločam o sebi, potem gotovo ne bom silil iz take skupnosti ven niti jaz, niti drugi člani skupnosti, ampak drugi bodo tiščali k nam!

Zato so dali Angleži južno-afriškimi republikam takoj po končani triletni hudi vojski skoro popolno samostojnost. Dali so jim parlament, dali so jim lastno vlado in bogve kakšne svoboščine še, toda s temi svobodami so jim prepustili tudi odgovornost za njihovo lastno dobro ali slabo vlado. Če je vlada dobra, niso krivi Angleži, če je slaba, pa ravno tako ne. Na ta način se že v kali zaduši vsak odpor proti centru, ker mora videti vsak Afrikanec, da je njegova vlada slaba po njegovi lastni krivdi, če ne odgovarja njegovim željam, in ne po krivdi Angležev! Zato so svobodne angleške kolonije tudi za časa svetovne vojne zvesto stale ob strani Angležev. In kakor hitro se pojavi v angleških naselbinah jasna želja po še večji svobodi, angleški državniki navadno popuste. To je angleška moč.

Isti problem imamo mi. Na Macedonijo gledajo Bolgari in Grki, na Vojvodino Mažari i. t. d. Kaj bo sedaj bolje za državno politično misel: Zadovoljnost teh ljudi ali nezadovoljnost? Zadovoljen Macedonec bo prav dobro vedel, da živi skupaj z ravno tako zadovoljnim Vojvodincem in Slovencem in drug drugega bodo branili. Nezadovoljneži bodo pa — konspirirali!

Zato smatramo, da je tudi iz državnopolitičnih ozirov avtonomistično urejena država boljša kakor pa centralizem s svojim neizogibnim pritiskom.

Občinske volitve v Sloveniji.

Občinske volitve v Sloveniji so končane. Vtis, ki so ga napravile na vse politične kroge v naši državi in tudi izven države, je prav velik, ker takega izida, kakoršen je, mnogi niso pričakovali.

Če bi hoteli slediti našemu dnevnemu časopisju, bi prišli v nemalo zadrego, kajti po poročilih, ki prihajajo menda iz različnih strankarskih tajništev, so „zmagale“ vse stranke in vse so z izidom volitev silno zadovoljne — na papirju!

Če pa stvar pretresemo resnejše in brez strankarskih ozirov, kakor jih je do zadnjega trenutka diktirala večini naših strank vzpodbujajoča propaganda ali pomirjevalna taktika ali pa prikrivajoča sramežljivost, pridemo pa do drugačnih zaključkov.

Istina je, in dokazujejo jo številke, da so dobile pretežno večino občin v Sloveniji tiste stranke, ki stoje na stališču slovenske avtonomije.

To je nepobitno dejstvo, katerega ne ovrže nobeno podtikanje, nobeno pravo ali krivo tolmačenje in nobena zavijanja. Te stranke imajo v rokah nad 80% slovenskih občin!

Drugo dejstvo je, da pripada med temi 80 odstotki nad 65 odstotkov Slovenski Ljudski Stranki, ki je šla v volilni boj z izrazitim avtonomističnim programom. Mi niti najmanj ne dvomimo, da je baš ta točka mnogo pripomogla SLS do takih uspehov, kakor jih je dosegla. To je drugo nepobitno dejstvo.

Tretje dejstvo je, da je utrpela največje izgube demokratska stranka ki stoji — zapisali bi ravno tako upravičeno lahko: ker stoji — na strogo centralističnem stališču. Slovensko ljudstvo je centralizem odklonilo.

Četrto dejstvo je, da je nastopalo tudi pri občinskih volitvah ravno toliko strank, kakor pri zadnjih državnoborskih volitvah. Ker pa mal narod, kakor je slovenski, gotovo nima stvarne potrebe po tolikih strankah in po tako silnem cepčenju svojih moči, zato moramo tadi to dejstvo vzeti v vesten pretres.

Kar smo zgoraj navedli, so suha dejstva, iz katerih je treba izvajati potrebne politične posledice.

Znan državnik je rekel, da obstoji velik del politične modrosti v spoznavanju tistih tvornih sil, ki izpod obstoječih rijejo polagoma na dan. Nobena nova ideja ni padla z neba, ampak rodila se je bogve v kakšnih skromnih jaslicah, rastla je v skrtem zatišju, in lepega dne je ni videl in doživel in gojil samo en človek, ampak videlo in oprijelo se je je mnogo ljudi, od dne do dne več, dokler ni zmagala. Tako je z avtonomijo Slovenije. Početki so bili in so še skromni, ampak korenina je pognala že tako globoko, da se bo dala težko izrjavati. Rezultat občinskih volitev je dokaz.

Na celi črti seveda to stališče še ni moglo zmagati. In prav je, da ni. Les slovenske avtonomije mora biti trd kakor sloveči slovenski hrast in ta raste počasi, zato je trd.

Zato ni čudno, če poleg počasnega prodiranja avtonomističnega stališča obstoji že cela vrsta drugih političnih programov. To dokazuje, da dober del slovenskega ljudstva še nekaj išče, da še ne ve prav, kam in kako bi, da se nahaja še vedno v megleni negotovosti. To pa nas ne vznemirja, ker smo prepričani, da ljudstvo ne išče ničesar drugega kakor samega sebe in se bo tudi našlo. Kolikor več potov bodo ljudje prekusili in jih spoznali kot krive in napačne, toliko težje bodo v bodočnosti pravo pot zgrešili.

Ljudstvo išče samega sebe in nič drugega. To je važna ugotovitev. Važna zaradi tega, ker nam to iskanje kaže, da je imel prav tisti Amerikanec, ki je rekel, da Slovenci še nismo narod, ampak smo bolj podobni otrokom, ki šele shodijo. To ni nič hudega. Tudi otroci iščejo dolgo svoje fizično ravnotežje po tleh. Ampak vrag je potem, ko ga najdejo, in še večji vrag, ko se začno zavedati, kaj so našli. Tudi naše ljudstvo išče in bo našlo. Kadar se bo pa zavedlo, kaj je našlo — in pot do te popolne zavesti ni več dolga — takrat bo hotelo biti vedno in zavestno sam svoj gospodar, postalo bo narod, ki svoje skupnosti ne čuti samo podzavedno ampak zavedno, in hoče tudi s premišljeno voljo to svojo skupnost ohraniti in uveljaviti.

Na tem potu pomenijo zadnje občinske volitve v Sloveniji dober korak naprej, ki ga tudi centralna vlada ne sme pustiti v nemar. Kdor ne vidi ali neče videti novih tvornih sil, ki rijejo na svetlo izpod sedanjih, temu zrastejo čez glavo.

Velevažno glasovanje.

V četrtek zvečer se je vršilo v konstituenti v Beogradu velevažno glasovanje. Šlo se je za sprejem od vlade predloženega in v ustavnem odboru dolge tedne pretresanega centralističnega ustavnega načrta „v načelu“, ali kakor smo rekli prej, v generalni debati.

Rezultat glasovanja je bil: 227 glasov „za“, 93 pa „proti“. Za vladni ustavni načrt so glasovali seveda v prvi vrsti demokrati in radikali in nekaj manjših skupin, proti pa so glasovali zastopniki SLS, potem pa slovenski socialisti in komunisti.

Zadnji del nas posebno zanima, ker kaže, da izid občinskih volitev v Sloveniji na ogromno večino slovenskih zastopnikov ni ostal brez vpliva, kajti stranke ki so glasovale proti vladi, reprezentirajo do malega celokupno Slovenijo. To je fakt, katerega tudi centralna vlada ne sme in ne more prezreti in ki bo prej ali slej moral vplivati na določitev razmerja med Beogradom in Ljubljano. Beogradska vlada bo morala hote ali ne hote računati z voljo ogromne večine ljudstva in njegovih zastopnikov.

Številno razmerje glasov, ki ga izkazuje izid glasovanja (227 : 93), nas prav nič ne plaši, da bi verovali v končno zmago centralizma. To je trenoten uspeh vlade, ki nič ne pomeni. Pot do končne zmage enega ali drugega načela glede ureditve države je še jako dolga. Generalni debati bo sledila specialna debata, ki mogoče prinese še znatne izpremembe v načrtu. In potem bodo prišle vladne krize, prišle bodo nove volitve, prišlo bo novo razporeženje. Pri zadnjih volitvah za konstituanto se ogromna večina naroda niti prav ni zavedala, ali se gre oziroma se bo šlo za avtonomijo ali za centralizem, pri prihodnjih volitvah in pri še poznejših bo pa stvar že bolj napredovala.

Boj med avtonomijo in centralizmom z enim glasovanjem in s sprejetjem ene ustave ni končan. Kaj takega še ni bilo nikdar v nobeni državi, pač pa nam

kaže zgodovina notranjega političnega razvoja v vseh državah, da je vsa tkz. notranja politika pravzaprav ena sama nepretrgana vrsta bojev za ustavo, t. j. za določitev razmerja med najmanjšim (človek) in malim (pleme, narod) socialnim organizmom in med velikim državnim organizmom. Kdor zna zasledovati dandanes razvoj v tem boju, ta vidi, da se obrača zmaga na stran malih. Zato nas za končno zmago našega principa ni strah. Boji bodo, dolgi bodo, ampak zmaga bo tudi. Centralizem se ruši po vsem svetu, zrušil se bo tudi pri nas.

Tedenski pregled.

Glasovanje o ustavi in sprejetje vladnega ustavnega načrta je najvažnejši notranjepolitični dogodek prejšnjega tedna. O pomenu tega glasovanja govorimo na drugem mestu. Trenotna zmaga centralistov nas ne sme plašiti, ampak nas mora vzpodbujati na še intenzivnejše delo.

Dogodki na Hrvaškem, ki se baje pripravljajo za binkošti, zbuja veliko pozornost. Beogradski list „Pravda“ prinaša o pokretu Radićeve stranke dan na dan obširna poročila, istotako o protikupekli vlade. Značilno je, da je predsednik vlade g. Pašić prošli teden sklical sejo zastopnikov hrvaško-slovenskih strank in da so ti soglasno odklonili vsako odgovornost za eventuelne prenehanje vladne korake. Ako je to del tega res, kar poroča „Pravda“, da se je namreč po Hrvaškem razvila silna agitacija proti sedanjemu ustavi in sedanjemu režimu, potem utegnemo doživeti neprijetne politične binkošti. Kakor javljajo hrvaški listi so odšli vsi radićevski poslanci na kmečki kongres v Prago, kamor je hotel tudi Radić. Radiću so pa potno dovoljenje odvzeli, tako da mora ostati v kritičnem času v Zagrebu.

Razmejitvene komisije med Jugoslavijo in Italijo so končale svoje delo v toliko, da morejo že zemljemerci pričeti s podrobnim delom. V Dalmaciji Italijani polagoma izpraznjujejo ozemlje, ki naj pripade nam po rapalski pogodbi.

Bolgari in vojna odškodnina. Slični korak kakor antanta proti Nemčiji je pripravila tudi naša vlada napram Bolgarom. Bolgari so ravnotako popustili kakor Nemci in bodo začeli v kratkem voziti živino na račun vojne odškodnine na naše meje. Živina se bo na obmejnih postajah prodajala. To ne bo pravilen način uporabe vojne odškodnine. Mali srbski kmetje, ki so največ trpeli, ne bodo prišli do živine direktno, ampak jo bodo morali kupovati od bogatih posredovalcev za drag denar, dočim jo bodo nakupili prekupeci prav poceni. Na ta način bo oškodovana država in oškodovani bodo mali kmetje. Zakaj država ne prevzame živine in jo ne oddaja kmetom na kredit, ampak po pravi ceni? Ali brez verižnikov res ne gre?

V Nemčiji je državni zbor sklenil da sprejme trde pogoje zaveznikov glede plačevanja ogromne vojne odškodnine v znesku nad 150 milijard v zlatu. Prejšnja vlada je odstopila, ker zavezniških pogojev ni hotela sprejeti. Nemci bodo morali trdo delati dolgo vrsto let, če bodo hoteli poravnati svoje vojne obveznosti.

V Italiji se vrše obširne priprave za nove državnozborske volitve o binkošti. Po dosedanjih izgledeh bodo zmagali na celi črti fašisti in njihove organizacije proti socialističnim skupinam. Zmaga fašizma pa še ne pomeni vzpostave normalnih razmer v Italiji.

Poljaki so vprizorili v Gorenji Šleziji vstajo, da „popravijo“ izid ljudskega glasovanja, ki se je odločilo proti njim. Poljski plebiscitni komisar Korfanty se je postavil na čelo poljskega gibanja, ki je rodilo tudi uspeh. Zmago poljskih vstašev je morala hočeš-nočeš priznati tudi antanta. Tako bodo dobili Poljaki mnogo več ozemlja kakor bi ga po plebiscitu, in kar je najglavnejše, to ozemlje stoji na jako visoki kulturni stopinji in ima zelo razvito industrijo.

Med Angleži in Irči se napeto razmerje počasi ublažuje. Angleška vlada je odpoklicala dosedanjega podkralja maršala Frencha in poslala na njegovo mesto Talbota, prvega katoličana, ki je prišel na Irskem na tako važno mesto. Anglija, klasična dežela moderne demokracije, pač bolje razume duha časa in ima mnogo več smisla za pametno popustljivost kakor naši prenapeti centralisti.

Dnevne vesti.

Vse prejemnike našega lista prosimo, da blagovolijo zaradi reda v upravi v najkrajšem času ali poslati naročnino ali pa list vrniti. Upravništvo.

Izpolnitev pokrajinske vlade v Ljubljani. Listi javljajo vnovič, da postane dosedanjí poverjenik za socialno skrb v Ljubljani g. Adolf Ribnikar poverjenik za notranje zadeve, na njegovo mesto pa da pride g. dr. Nikola Županič. — V političnih krogih spravljajo imenovanje g. A. Ribnikarja v zvezo s predstojecimi razpusti nekaterih občinskih svetov, zlasti mestnih, g. dr. Nikoli Županiču pa pripisujejo isto vlogo, kakor jo ima pomočnik finančnega delegata v Ljubljani. Te vesti beležimo kot kronisti. Mi s svoje strani vsa taka imenovanja pozdravljamo, ker kolikor več komisarjev, toliko več zavednih avtonomistov. Kakšnega mnenja bodo pa kontrolirani gospodje vladni poverjeniki, to je pa njihova stvar.

Pruski profesor in avtonomija. V reviji „Technik und Wirtschaft“ šte. 3, ki izhaja v Berlinu in je glasilo društva nemških inženirjev, je napisal prof. dr. Oton Göbel iz Hanovra, eden najodličnejših nemških nacionalnih ekonomov o Jugoslaviji velezanimivo razpravo, kjer pravi med drugimi: „Ob koncu koncev moramo smatrati Jugoslavijo, ako ne bodo novi politični preobrti spremenili slike, kot ono državo v jugoiztočni Evropi, ki je za življenje najbolj sposobna, ako se ji bo posrečilo ohraniti zadovoljne bivše avstro-ogrske teritorije in ako se ne bo dala zapeljati, da bi po nepotrebnem zapostavljala interese vtelesenih pokrajin napram koristi bivše Srbije. Socialne razmere ne vzbujajo posebne bojazni vzpričo dosedanje neznatne industrijalizacije in vzpričo izrazito agrarnega značaja, ki ga ima ta država...“

Tako sodi objektivno o naši državi odlični nemški nacionalni ekonom, ki pač nima nobenega vzroka, da bi bil v svoji sodbi pristransko optimističen. — Tako čitamo v „Slov. Narodu“ od 8. maja na strani 2. v isti številki, kjer se na prvi strani bori za centralizem!

Avtonomija ali centralizem? Nikdar ni zadostno povdarjeno in raztolmačeno vprašanje avtonomije. Razpravljanje o bodoči vstavi v konstituenti gre h koncu. Možje, ki so bili v Sloveniji voljeni na programu avtonomije, zatajili so v sebi čut dolžnosti in se radi osebnih in strankarskih interesov izneverili danej besedi ter propagirajo centralizem. Občinske volitve po vsej Sloveniji pa so pokazale, da narod želi in hoče doseči vsakim načinom samoupravo in to v gospodarskem in upravnem pogledu. Če bi nekateri izvoljeni poslanci glasovali proti volji svojih volilcev za centralizem in s tem pomogli s to večino k ustavi, ki je nasprotna z mišljenjem večine naroda slovenskega in hrvatskega, ne more in ne bode narod odobril ne glasovanja in tudi ne ustave. Dobrobit naroda ne obstoja in ni zasiguran v ustavi, ki bi mu bila vsiljena z večino par glasov, temveč je v resnici potreba v sporazumu vseh treh plemen vstvariti ustavo za katero bode vsak in vsi skupaj delali z vnemo in navdušenjem.

Kaj je slovenski jezik? Odgovor na to vprašanje beremo v „Srpski čitanki“ za 4. razred ljudskih šol: „Slovenački govor je doista samo narečje lepog srpskog jezika. Poneka reč ima i drukčija, ali to ne znači, da oni imaju drugi govor, već se to kaže, da imaju svoje narečje“. Slično piše tudi g. dr. France Ilešič v beogradskem listu „Demokratija“. Zato se ne čudimo, če piše radikalno-srbski list „Balkan“, ki zagovarja ime „Velika Srbija“ kot naziv naše države, da Velika Srbija ne sega do Vinkovcev, ampak tja do Logatca. Ker pa trdi menda isti dr. Ilešič, da je ime Srb, Hrvat ali Slovenec vse eno, zato ni dvoma, da se bodo našli ljudje, ki bodo trdili, da Velika Slovenija ne sega le do Brežic, ampak preko Bitolja in potem bomo doživeli sijajne nčenjaške debate o tem, kdo ima prav. Pa brez zamere: Kaj bi rekli Srbi če bi brali v slovenski ljudskošolski knjigi, da je „srbski jezik samo narečje lepoga slovenskega jezika?“ Po teoriji dr. Ilešiča (naj nam oprostí da ga citiramo) bi bil tak stavek v naših berilih popolnoma logičen in korekten.

Dober začetek. V centralističnem „Jutru“ smo čitali te dni propagandni članek za nameravano notranje državno posojilo. V tem članku se omenja

tudi „slovenska pokrajina“ in njeni interesi. Kadar naj Slovenci kaj dajo, takrat jim centralisti že priznavajo „slovensko pokrajino“, drugače pa ne slišijo radi o njej.

Živijo ruski car! V „Slov. Narodu“ je priobčil serijo člankov o avtonomiji in centralizmu, o srbstvu in frankofilstvu g. Lenard, ki je gospod in doktor obenem. V enem teh člankov pravi, da je boljše močna centralna oblast, kakor kakšen pokrajinski fevdalizem že iz tega vzroka, da se ljudje lahko pri centrali pritožijo z upanjem na uspeh; slaba centrala pritožbam ne more ugoditi, ker ima premalo moči. Mi tej misli nimamo dostaviti družega kakor besede: živijo ruski absolutistični car. Ta je bil najmočnejša centralistična oblast, dokler so Rusi tako mislili, kakor misli še danes g. dr. Lenard.

Zanimiva izjava. Dnevni listi so prinesli v četrtek prejšnjega tedna zanimivo notico o važni seji, ki se je vršila dan poprej pri predsedniku vlade g. Pašiću. Seje so se udeležili najodličnejši politiki iz Hrvatske in Slovenije. Dr. Korošec je govoril med drugim tudi o „obznani“ za Slovenijo. Gospod Pašić pa je izjavil v svojem odgovoru, da on o kaki taki „obznani“ ničesar ne ve, — Tako so poročali dnevni listi. Včasih so bile take stvari precej drugačne. Spominjamo se še prav dobro raznih interpelacij proti različnim civilnim in vojaškim dostojanstvenikom v starem dunajskem, v beogradskem in v drugih evropskih parlamentih in vemo, s kakšno zvito zofistiko in advokatsko pretkanostjo so različni resortni ministri branili svoje podrejene organe že zaradi avtoritete na zunaj, čeprav so bili prepričani, da je obtoženi uradnik res kaj zakrivil. O krivcu se je potem obračunalo med štirimi stenami pod pečatom uradne tajnosti. Gospodu Pašiću ta parlamentarni običaj gotovo ni neznan. To je sicer res, da Korošec ni stavil formalne interpelacije glede „obznane“, ampak v stvari sami se besede dr. Korošca ne razlikujejo mnogo od bistva interpelacij. A glej — g. Pašić pravi, da nič ne ve! Niti besedice opravičevalnega zagovora ali obrambe od zgoraj, tudi najskromnejšega poskusa „držati“ svojega zastopnika v Sloveniji nismo čuli, ampak samo kratko in suhoparno izjavo, da g. Pašić nič ne ve! To je važna ugotovitev. Gre se namreč sedaj samo še za to, ali se smatra predsednik pokrajinske vlade za Slovenijo samo za državnega uradnika, ali pa se smatra tudi za političnega zastopnika vladne večine. O njem kot o državnem uradniku ne bomo govorili in mu priznavamo kot takemu vse dobre in najboljše lastnosti. Zdi se nam pa, da on ni samo državni uradnik, ampak da je tudi političen faktor v vladi, ki po večini ni sestavljena iz uradnikov, ampak iz političnih poverjenikov. Toda naj bo predsednik pokrajinske vlade za Slovenijo kar hoče, uradnik ali politik ali pa vsakega nekaj, na noben način ne sme in ne more ostati izjava, kakoršno je dal g. Pašić, neopažena od njega. Fakt je, da g. Pašić za svojega najvišjega uradnika v Sloveniji ni imel niti ene opravičevalne besedice in da ga je „spustil“, — da rabimo ta neparlamentaren izraz, — kar je jako občutljiva stvar, iz kakoršne so gospodje svojčas izvajali prav hitro potrebne posledice. Danes seveda ni več tako kakor je bilo, ampak bodo že še časi p. i. l. i. ko bo zopet tako.

Gospodarstvo.

Notranje državno posojilo.

Naša država se nahaja v neprestanih denarnih neprilikah, ker izdatki za državne potrebe vsled vedno naraščajoče druginje tudi rastejo in jih ni mogoče pokriti z rednimi dohodki. Prometna sredstva zahtevajo nujne obnove, graditi bo treba državna poslopja, skrbeti je treba za invalide in zadovoljiti še stotero drugih socialno političnih potreb, a vseh teh stroškov, ki gredo v milijarde, država ne more pokriti iz svojih rednih dohodkov, ampak si mora denar izposoditi ali od lastnih državljanov, ali pa mora odpreti vrata na stečaj tujemu kapitalu.

Če izda država zadolžnice bodisi domačemu, bodisi tujemu kapitalu so to lahko dve vrste: ali tvorijo takozvano „večno“ rento, t. j. da država skrbi samo za redno obrestovanje, ker pričakuje, da ne bodo

nikdar vsi njeni upniki naenkrat zahtevali svojega državi posojenega denarja nazaj (posameznik pa vedno lahko svoj papir proda v vsaki poljubni banki, ki ga proda dalje), ali pa plačuje z obrestmi vred tudi del kapitala, t. j. država *amortizira* posojila tekom gotovega števila let, kar se navadno zgodi z izžrebanjem določenega števila državnih zadolžnic. Tretja vrsta posojil so posojila, kjer je izžrebanje združeno z dobitkom; te vrste posojil se pa poslužujejo države navadno le v najskrajnejših slučajih.

A najsi se odloči država za eno vrsto posojil ali pa za drugo, naj apelira na domači kapital ali pa na tuji, vselej mora izpolniti gotove predpogoje, ako hoče imeti v svojih finančnih operacijah uspeh.

V denarne nepravilike pride lahko kmet, pride trgovec, pride uradnik. Če hoče dobiti kmet kredit, mora nekaj imeti. Če nič nima, so težave. Drugič mora to, kar ima, tudi obdelavati. Prazna in s plevelom zarastena zemlja ne nese nič in iz nič se ne dajo plačevati niti obresti niti kapital. A tudi če ima zemljo in jo obdeluje, to še ni dovolj. On mora tudi dobro gospodariti s pridelkom. Kdor vse zapravi po neumnem, nima kredita, ker tak gospodar tudi ne daje nobene garancije za točno plačevanje obresti. Tako je tudi pri trgovcih, tako je pri uradnikih in povsod.

Tudi z državnim kreditom je tako. Država ki hoče dobiti denar na posodo, mora uživati *zaupanje* kakor zasebnik. Podlago za zaupanje tvorita v prvi vrsti mir in red v državi. Red zlasti v državnem gospodarstvu. Važno podlago zaupanja tvorijo tudi mednarodni odnosi države. Kadar groze vojske, denarja ni. Kdor komu denar zaupa, mora vedeti, komu ga da in na kaj, oziroma pri državi mora vedeti, kdo bo plačnik. Kajti država je v finančnem oziru *kontinuum* in finančniki se ozirajo malo na to, kakšna je notranja ureditev itd. kake države, samo če vedo, da bo n. pr. republikanska vlada priznala tudi obveznosti, ki jih je sklenila monarhija. Francija še danes plačuje obveznosti, ki so bile sklenjene za časa cesarstva, Rusija pa ne plačuje starih obveznic. Zato ima Francija kredit, Rusija ne.

To so glavni faktorji, s katerimi računa kapital, domači kapital ravno tako kakor tuj. To smo videli že v početku naše države, ko še ni bila kraljevina SHS. mednarodno priznana. Takrat naši državi ni nihče nič

posodil, ker nihče ni vedel kdo bo plačal, ali SHS. ali S in H in zopet S posebej ali pa nihče izmed teh treh.

Mogoče bo po sprejetju ustave bolje. Bolje bi bilo za naš finančni položaj na vsak način, če ne bi mero-dajni faktorji *usiljevali* ustave, proti kateri je večina hrvaškega in slovenskega ljudstva, ampak če bi se *sporazumeli*. Če bodo pa vztrajali na poti, na katero so krenili, ne bo dobro, ali vsaj ne tako dobro, kakor bi bilo treba in tudi lahko mogoče.

Uspeh posojil je najboljši merilo za notranje moč in konsolidacijo države in obratno. Kjer je dobra in solidna uprava, kjer so ljudje zadovoljni, tam se čutijo ljudje doma in zaupajo. Kadar pa ljudje ne zaupajo, potem je to najboljši dokaz, da v hiši ni vse v redu in vsak pameten upravnik bo poskušal take vzroke nezaupanja odpraviti, da si zopet pridobi potrebni kredit.

Posamezne odredbe iz najnovejšega časa kažejo, da finančna uprava mnogo premalo računa s faktorji, s katerimi bi si pridobila zaupanje in ugled pri svojih državljanih. Ena taka naredba n. pr. je trenutno razveljavljanje vrednosti starega vojnega drobiža. S to naredbo so bili prizadeti ravno najrevnejši ljudje, ki že itak nimajo mnogo. A tudi oni, ki imajo nekaj; ravno ti še bolj računajo z vsakim vinarjem kakor revež. Ali bodo ti ljudje sedaj zaupali stotake in tisočake finančni upravi, ki niti njihovih borih „desetic“ ne rešpektira? Pri računih ljudje ne poznajo šale! Takih primerov bi lahko našli še mnogo, ampak ne maramo se izpostavljati očitku protidržavne agitacije, ki ni naš namen, pač pa je naš namen opozoriti centralno finančno upravo na okolnosti, ki jih ne sme nobena finančna uprava prezirati, ako hoče uživati zaupanje. Finančna uprava naj popravi, kar se še da, in naj n. pr. pri vojnih posojilih postopa pametneje kakor z železnim drobižem.

Kaj bo z vojnim posojilom? Vse nasledstvene države, ki so nastale iz Avstro-ogrske, so že uredile tudi pereče vprašanje vojnega posojila. Samo pri nas v Jugoslaviji je to vprašanje še odprto. Po izjavi finančnega ministra mentalitet v Srbiji ni ugoden temu posojilu, kar je v sebi razumno, za kar so pregovori o sanaciji vojnega posojila skoraj onemogočeni. Država pa potrebuje veliko notranje posojilo, katerega

namerava dobiti le pri Prečanih, o katerem posojilu pa je tudi izključeno voditi kake pregovore, dokler se narod ne uveri, da imajo državna posojila bolj vrednost in da, če propade država, ni propadlo njeno premoženje, in nje kredit in da imajo državni papirji bolj vrednost kakor navadne delnice in deleži privatnih podjetij. Zato ne bodo gledali na mentalitet naroda, temveč trezno s svinčnikom v roki računati, ima-li država, ako sanira vojno posojilo, od tega dobiček ali ne, in ako se izkaže, da država napravi s to sanacijo dobro kupčijo, potem menimo ni vzroka, ki bi zaviral rešitev tega perečega gospodarskega vprašanja.

Razprave o novi uvozni carini. „Jatro, poroča iz Beograda: Generalna direkcija carine nadaljuje razpravo o uvozni carini. Razpravam predseduje generalni direktor Kukić, referent je dr. Konrad Šmid. Komisija se ravna po principu, da treba uvesti na blago, ki se producira v državi, kar najvišjo uvožno carino, izvzemši blago, pri katerem se ima pobirati fiskalna carina. Pri blagu, ki se producira pri nas, se skuša uvesti tako visoka carina, da bo našim producentom mogoče konkurirati z inozemstvom. Naši producenti trdijo, da je konkurenca iz inozemstva že tako huda, da je tuje blago cenejše kot domače. Nekatere tovarne so morale zaradi tega ustaviti delo in delavce odpustiti. S carinskimi postavkami, ki se imajo sedaj uvesti, se hoče preprečiti uvoz tujega blaga in s tem izboljšati našo trgovsko bilanco, kar bo imelo za posledico tudi izboljšanje naše valute. Pri blagu, ki se ne producira pri nas, pa se ima uvesti čim najnižja carina. — Proti nameravani novi uredbi ne bo ugovarjal nihče drugi kot konzument, ker obstoji nevarnost, da se bodo združevali producentje v truste za izkoriščanje uvozne carine. V glavnem je pa treba počakati na to, kako se bo naredba *izvrševala*, ako jo bodo odločilni krogi sprejeli.

Enoten zakon glede uporabe elektrike je sklenilo ministrstvo javnih del v Beogradu. Ta načrt je pa naletel na hud odpor v slovenskih inženerskih krogih. Stalna električna komisija, ki jo je postavila v svojem delokrogu Zveza industrijcev, je načrt ministrstva po poročilu g. inž. Milana Šukljeja, odklonila, „ker ni primerna za naše prilike“ („Slov. Narod“ od 30. aprila t. l.). — Kar seveda nikogar ne bo oviralo, da se navdušuje še dalje za centralistično vladanje, ki tako vestno upošteva naše slovenske razmere in potrebe naše industrije.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. V LJUBLJANI.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

♦♦♦♦♦ v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29 ♦♦♦♦♦

ima na zalogi špecerijske predmete, kolonijalno blago, vse vrste žita, moke i. t. d. prvovrstno češko in angleško manufakturo, najboljši splitski cement, lahki in težki bencin, vsakovrstne poljedelske stroje in železnino, kakor grablje, kose, lopate, krampe, žage i. t. d. Največja izbira vseh vrst mesnih izdelkov, pristnih kranjskih klobas ter domače masti, najfinejša vina domača in banatska. Lastna zeljarna. Izdelovanje mila in sveč v svoji tovarni. Nakup in prodaja vsakovrstnega lesa. Lastne žage.

Štiri milijone kron

zadene v najbolj srečnem slučaju igralec državne razredne loterije.

Premijo 320.000 — kron v tretjem razredu in premijo 400.000 — kron sta zadeli srečki, kupljeni pri

Zadružni gospodarski banki v Ljubljani.

Novo žrebanje se vrši od 12. maja do 2. junija. Kdor je doslej igral, a še ni zadel, mora zamenjati srečke IV. razreda za nove srečke V. razreda **do 7. maja.** Nova srečka stane kolikor stara: cela 192 K, polovica 96 K, četrtinka 48 K, osminka 24 K. Kdor še ni igral, a hoče igrati v petem razredu, mora plačati srečke vseh petih razredov, torej petkratni iznos.

Zadnja prilika! Nekaj srečk ima še na razporago

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani, Dunajska c. 28/1.

TISKARNA IN LITOGRAFIČNI ZAVOD

se priporoča za naročbo vseh tiskarskih in litografskih tiskovin, ki jih izvršuje po konkurenčnih cenah. Podjetje je popolnoma prenovljeno in opremljeno z najmodernejšimi stroji in je zmožno izvrševati dela od navadne do umetniške izpeljave.

J. BLASNIKA
NASL.

LJUBLJANA
BREG 12.

Edini slovenski zavarovalni zavod Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani, Dunaj. cesta 17.

Sprejema: V požarnem oddelku: vse predmete, ki se zavarujejo proti požaru. V življenjskem oddelku: življenska zavarovanja v vseh sestavah. Najugodnejši pogoji za otroško doto in pogrebne stroške.

Zahtevajte cenike. Zanesljivi posredovalci se sprejemajo.